

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus IX. De Remediis possessoriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

& sic sunt expensæ voluntariæ, seu voluptuaria. Nomine expensarum etiam venit labor impensus, cum sit pretio æstimabilis; *L. in fundo, ff. de rei vindicat.* his positis:

1075. Resp. possessori malæ fidei licitum esse in conscientia, expensas necessarias deducere; Sanchez *l. 2. c. 23. n. 138.* quia sic non accipit alienum, nec damnificat alterum; quando autem illi hoc quandoque negatur in foro externo, sit solum in tantum criminis odium, quod non ligat ante sententiam Judicis; Covarr. regulâ: *peccatum p. 2. q. 6. n. 4.*

1076. Idem dicendum venit de utilibus, quas Dominus, volens rem melioratam, fecisset; Sanchez *n. 138.* Less. *n. 111.* habetur *L. si in fundo, ibi: finge, & Dominum eadem facturum fuisse; reddat impensam, & recipiat fundum, usque eo duntaxat, quo res pretiosior facta est.* Si verò Dominus non fecisset, adhuc potest, sed eas tantum meliorationes, quæ recipi possunt salvo fundo, *L. cit. ibi: sufficit tibi, permittere, tollere ex his rebus, quæ recipi possunt, ne deterior sit fundus, quam si initio non foret ædificatum;* ubi sermo est de possessore bonæ fidei, cui lex favet (solum in foro externo; & non favet (solum in pœnam) possessori malæ fidei; sed huic ante sententiam Judicis, ut dictum est, non præjudicat in foro conscientiæ. Expensas porrò, seu meliorationes merè voluntarias, possessor malæ fidei (licite in foro interno) aufert, si salvo fundo auferibiles sunt; quia sic accipit suum; si non possit salvo fundo, constat ex dictis. Si autem expensæ sumantur pro labore impenso; solvenda est ejus æstimatio ex æquitate naturali, quæ non patitur, ut quis alieno damno locupletetur; sed intellige, *si sent in commodum Domini.*

1077. Demum possessor bonæ fidei expensas non solum necessarias; sed etiam utiles licite repetit, & hoc à fortiori, ut constat ex prædictis. De voluntariis autem idem sentiendum est, modò Dominus earum solutione non damnificetur; nam hic, rem suam repetendo, cavere non tenetur suo damno, alienum.

¶ () () ()

ARTICULUS. IX.

De Remediis possessoris.

1078. Quoniam plurimæ difficultates, & lites in materia possessionis adipiscendæ, retinendæ, vel recuperandæ, in judiciis proponuntur, humano genere nunquam quiescente, & multis ad litigandum pronis, atque possessionem aliorum variè infestantibus; certa à jure remedia statuta sunt, ut succuratur tam Actori, quam Reo secundum merita causæ. Hæc remedia dicuntur *possessoria*; quia titulo possessionis competunt; & *interdicta possessoria*; quia sunt sententiæ, sub quadam verborum formâ à Judicibus inter duos de possessione litigantes dictæ; non perpetuæ, sed ad tempus, nimirum, quasi *interim dictæ*, donec pleniore judicio terminetur causa proprietatis in judicio petitorio (nam judicium, ubi agitur quaestio possessionis, *possessorium* appellatur juxta *n. 4.*) quæ absorbet causam possessionis. Prudentissimè (ut rectè ait Haunoldus *rom. 1. de jure, & just. ir. 3. n. 310.*) hæc interdicta, seu actiones extraordinariæ sunt introductæ, ne scilicet, dum de proprietate lis, ut sæpè fieri solet, in longum protraheretur, ad vim, & arma partes devenirent, ut facilè poterat contingere ob utilitatem possessionis. De his porrò remediis, seu interdictis possessoris in seqq. agendum venit.

¶ I.

De variis speciebus interdicti possessorii.

1079. *Interdictum* in genere, prout hic accipitur, est Prætoris decretum, Corpori Juris insertum; adeoque sententia non perpetua, sed ad tempus inter duos litigantes de possessione dicta, dum de rei possessæ proprietate judicio petitorio decernatur. Hinc aliqui dicunt, quòd in petitorio est *sententia*; hoc in judicio possessorio esse *interdictum*, seu Judicis decretum; quo inter litigantes de possessione

L 1 3

decer-

decernit, quid in controversa quæstione victori à victo sit præstandum. Aliqui ponunt differentiam *interdicti* ab *actione* in eo, quòd *interdicta* solam possessionem; *actiones* verò proprietatem solam concernant, & intendant; alii verò desumunt differentiam ex diversitate ordinis, & solemnitatis antiquo jure observatæ: sed cum hodie sublata sint illa; hodie, cui olim dabatur *interdictum*, ei competit actio utilis, seu extraordinaria *in factum* ad possessionem acquirendam, retinendam, recuperandam, L. 4. C. *Unde vi* ibi: *si de possessione vi dejectus es, cum & lege Julia vis privata rem postulare, & ad instar interdicti, unde vi, convenire potes*; & ideo Rubrica dicit: *de interdictis*, si ve extraordinariis actionibus, quæ pro iis competunt. Unde etiam leg. *fn. c. h. r.* sic habetur: *si quis quodlibet interdictum efflagitet, ruptis veteribus ambagibus, inter ipsa cognitionum auspicia actionem exprimere, ac suas allegationes jubeatur proponere.* V. Zoësius in l. 4. *Instit.* tit. 15.

1080.

Duplicem divisionem *interdicti* afferunt AA. prima, minus principalis est, in *interdictum* exhibitorium, prohibitorium, & restitutorium: altera principalior, ac utilior, in *interdictum* Adipiscendæ, Retinendæ, ac Recuperandæ possessionis. *Exhibitoria* tria sunt, per quæ Prætor jubet aliquid exhiberi; veluti eum, de cuius libertate agitur; aut libertum; cui Patrônus operas indicere velit, aut parenti liberos, qui in ejus potestate sunt. *Restitutoria*, quibus restitui aliquid jubet: veluti bonorum possessori possessionem eorum, quæ quis pro hærede, aut pro possessore possidet ex ea hæreditate; aut cum jubet ei, qui vi de possessione fundi dejectus sit, restitui possessionem. *Prohibitoria* quatuor sunt. 1. quibus Prætor vetat aliquid fieri; veluti vim sine vitio possidenti, vel mortuum inferenti, quo ei jus erat inferendi; vel in Sacro loco ædificati, vel in flumine publico, ripavè ejus aliquid fieri, quo pejùs navigetur. De tribus aliis membris secundæ divisionis agemus infra à n. 1084. His aliqui addunt tertiam divisionem *interdictorum*, quòd alia sint *simplicia*, in quibus alter litigantium partes Rei, alter Actoris sustinet: uti restitutoria, exhibitoria, in quibus A-

ctor est, qui desiderat rem restitui, exhiberi; Reus, à quo desideratur. Alia *duplicia*, in quibus uterque litigator & actor est, & Reus: cujusmodi sunt prohibitoria, *uti possidetis, Utrubi*, in quibus uterque possessionem sibi adferit, alteri autem negat, uti & ostendit utriusque *interdicti* formula, quâ Prætor utrumque litigatorum alloquitur. Possunt & *interdicta* dici *mixta*, quæ simul sunt prohibitoria & restitutoria, L. 3. §. *ait Prætor. ff. ne vis fiat. Recuperanda & adipiscenda* nulla simul esse possunt, quòd *adipisci* dicamur possessionem, quam nunquam habuimus; *recuperare* verò, quam habitam amisimus. ut in L. 2. *in fine. ff. h. r.* verba finalia sint supposititia, & malè è translata; Cujac. 4. *obs. c. 11.*

Præter hæc not. 1. etsi *interdicta* generali *actionis* nomine contineantur, L. Actoris. 37. *ff. de obligat. & actionib.* prout tamen olim in usu erant, non venire propriè *actionis* nomine; cum ab ejus natura in multis discrepent; *actio* enim & in rem est, & in personam: *interdictum* vi ipsa est personale, etsi in rem scriptum: possessionis, vel quasi possessionis causam præcipuè continet, licet & simul proprietatis, L. 1. L. 3. *ff. de vim. & actu: actio* apud Judicem pedaneum solita expediri super privatis; *interdictum* apud Prætores, etiam super publicis, Sacris, religiosis. In illa præscribat Prætor formulam Judici pedaneo, quam sequeretur; in hoc, formula diversa: quid verò jure hodierno attendatur? constat à numer. 1079.

Not. 2. *interdictum* differre ab *edicto*, quòd illud inter privatas tantum personas redderetur, & ad eas tantum personas pertineat, inter quas *interdicto* agitur; sicuti actio ad eos tantum spectat, inter quos agitur: *edictum* verò pars erat juris civilis scripti, publicâ auctoritate constituti, idèdque generale, ad omnes pertinentes, ut dicitur in *Institut. de jure nat. gent. & civ. §. Prætorum*: *Interdicta* ad tempus reddebantur de possessione, usque dum de proprietate esset cognitum: *Edicta* perpetuæ jurisdictionis causâ à Prætores proponebantur. Cæteròquin pari ferè formulâ Prætor *edicto* suo actiones atque *interdicta* proponebat, vel promittebat, *Actionem dabo, Judicium dabo, interd-*
catu,

cam, interdictum dabo; ita Zoësius in 4. Instit. tit. 15. in addit. n. 2. hæc jure antiquo; nam hodie rectâ viâ, & extra ordinem proponi solet actio, & causa interdicti; hinc moribus multorum locorum hodie non apparet differentia aliqua quoad procedendi modum, nisi sola nominis; ut alia sint judicia *possessoria*, quæ ex interdictis originem habent; alia *petitoria*, quibus de Dominio, vel proprietatibus disceptatur.

1083. Not. 3. ex Zoëf. tit. in addit. n. 5. locò interdictorum hodie esse *mandata judicialia*, quæ ad postulationem partium emanare solent à Camera Imp. supremisque Conciliis, quibus aut jubetur aliquid fieri, aut fieri prohibetur, factâ scilicet inhibitione alicui, ne turbet alterum in possessione. Quòd si quid juris existimet sibi competere, sentiatque, se tali mandato gravatum, tunc compareat in judicio; Oldendorp. class. 2. act. 4. & act. 6. in affinis. remed. ita rectè hæc dicemus prohibitoria interdicta comprehendere sub mandatis inhibitorialibus; restitutoria, & exhibitoria sub mandatis compulsorialibus; his præmissis:

§. II.

De interdicto possessionis adipiscende.

1084. Hoc interdictum tendit ad possessionem *de novo* acquirendam, ut ei tantum sit utile, qui possessionem, quam nunquam habuit, adipisci desiderat; non etiam, qui eam nactus, amisit; ita Zoësius cit. §. sequens divisio n. 6. Hoc interdictum subdividitur in alia tria interdicta; ex quibus primum vocatur *quorum bonorum*, cujus actio competit hæredi, qui necdum bona hæreditatis possedit, ut possessionem acquirat contra illos, qui temerè hæreditatem defuncti occuparunt; nam, si nemo occupasset, posset propriâ auctoritate possidere, quamvis deceat officium Judicis adhiberi: alterum, quod *legatariorum* competens hæredi contra legatarium, qui rem sibi legatam propriâ auctoritate occupavit; æquissimum enim Prætori visum est, neminem sibi ipsi jus

dicere, sed ab hærede petere legatum; itaque hac actione petit hæres, ut legatarium restituat possessionem in hunc finem, ut hæres possit detrahere Falcidiam: tertium dicitur *Salvianum*, quo succurritur domino fundi contra colonum, & conductorem ad acquirendam possessionem earum rerum, quæ in fundum locatum colonus intulerat, & eo ipso tacitè obligata erant Dominio pro pensione fundi.

§. III.

De interdicto quorum bonorum.

1085. **S**upponendum, aliquos succedere defunctis jure, & hi dicuntur *hæredes*; alios jure Prætorio, & hi dicuntur *possessores*, de quibus est tit. 10. l. 3. Instit. Quia verò contingit aliquando, quod bona hæreditatis alius possideat, v. g. pro hærede, hoc est, qui bona fide putat se hæredem esse, cum non sit; aut pro possessore, id est, qui nullo jure possidet hæreditatem, vel ejus partem, sciens ad se non pertinere; quo fit, ut hæres impediatur à possessione hæreditatis adipiscenda; & si olim *via actionis* procedendum foret, hæres longo tempore possessionem hæreditatis sibi debite non obtineret: ideo Prætor hoc interdictum *possessorium quorum bonorum* introduxit ad possessionem obtinendam, cum longè sit utilius, hæredem possidere, & Adversarium ad onera probationis compellere; quàm alio possidente, petere.

1086. Unde legis Consilium est, ut, habens utrumque remedium (*possessorium* scilicet, & *petitorium*) primo loco intentet *possessorium*. 1. quia si in hoc obtinet, fit Reus in petitorio; & relevatur ab onere probandi in petitorio, quod est magnum commodum, cum Dominii probatio sit difficillima; 2. quia esto succumbat in petitorio, salvum ei manet petitorium; sic Schneidewin. ad tit. 15. l. 4. Instit. his præmissis: De hoc remedio in ff. h. sic Prætor loquitur: *Quorum bonorum ex edicto meo illi possessio data est, quod de his bonis pro hærede, aut pro possessore possides, possideresve, si nihil usucaptum esset (quod quidem dolo malo fecisti) uti des-*

desinere possidere, id illi restituas. Quia verò circa hoc plura dubia nascuntur: sit.

DUBIUM I

Cui concedatur remedium quorum bonorum?

1087.

Resp. 1. hoc remedium concedi primo illi, qui *bonorum possessor* dicitur, de quo n. 955. nam inter bonorum possessorem, & hæredem est differentia, quòd bonorum possessor *de jure pratorio*, hæres *de jure civili* succedat. Imò est discrimen inter *bonorum possessorem*; & *possessorem bonorum* (sola enim transpositio verborum significationem variare potest) quia bonorum possessor est ille, cui ad exemplum hæredis bona defuncti jure pratorio decernuntur: at possessor bonorum est, qui rem aliquam possidet; ut diximus n. 955.

1088.

Resp. 2. idem concedi juris hæredi sive ex testamento, sive ab intestato, sic ut etiam bonorum possessores (quos scilicet Prætor ad bonorum hæreditariorum possessionem vocabat) & non tantum jure vocati, qui simpliciter hæredes sunt, eo nomine veniant; nam hodie plerique illi de jure Novellarum *legitimi hæredes* de jure pratorio habentur; ut notat Haunoldus tom. 1. rr. 3. n. 322. ratio autem datæ responsionis sumitur ex L. 1. C. h. i. ibi: *interdicto quorum bonorum non aliter possessor constitui poteris; quam si te defuncti filium esse, & ad hæreditatem, vel bonorum possessionem, admissum, probaveris.*

1089.

Dices: leges, quæ interdictum *quorum bonorum* concedunt, communiter loquuntur de hærede *ab intestato*; ergo non rectè dicitur idem competere hæredi *testamentario*. Confirmatur: hæredi testamentario sufficienter provisum est per remedium, quod illi conceditur in L. fin. C. de edicto D. Hadriani tollendo; ergo non est, quòd juris dispositio, concedens interdictum *quorum bonorum* hæredi *ab intestato*, extendatur ad *testamentarium*. Resp. esse valdè frequens, in Rescriptis sermonem accommodari casui proposito;

quò non sequitur intentionem rescribentis restringi; quando aliundè constat: hæredi autem etiam *testamentario* in casu, quo à capiendâ hæreditatis possessione impeditur, non minus voluisse providere Prætozem, quàm ei, qui jure vocatur, suadet ex eo, quòd finis Prætoris fuerit succurrere quærentibus hæreditatem justo titulo, *ne viâ actionis* diu nimium ab ea obtinenda detineantur; & *viâ hujus interdicti* utilius procedant, quàm jure testamenti, de quo edictum agit; cum sæpius non tam amore veritatis, quàm protelandæ litis, vitia in testamentis exhibitis quærantur. Confirmari potest ex L. 13. C. de hæred. instit. statim citanda.

Resp. 3. hoc interdictum *quorum bonorum* concedi non tantum hæredi ex affe, sed etiam in quòta, v. g. in triente, instituto; contrarium videri posset dicere Castropalaus tom. 7. D. unic. de Just. in genere, p. 24. §. 4. num. 3. dicens, præter hæredem universalem, nulli alteri competere remedium possessionis *adipiscendæ*, ex L. 1. ff. quorum bonorum; sed contrarius non est. Nam talis succedit titulo universali, & rectè dicitur hæres universalis, gaudens usu omnium actionum hæreditatis, ex L. 13. C. de hæred. instit. ibi: *eòs tantummodo omnibus hæreditariis actionibus uti, vel conveniri, decernimus, qui ex certa parte, vel sine parte scripti fuerint.* Præsertim; cum L. fin. C. de edict. D. Hadr. toll. id expressè concedatur hæredi scripto *ex affe, vel ex parte instituto.*

Præter dicta not. 1. hæredem; postquam hæreditatem adivit; vi hujus remedii, possessionem ab alio, absquè titulo, occupatam consequi; ratio hujus est, quia in hæredem aditâ hæreditate ratione, & titulo, transit *Dominium* absque traditione; non tamen *possessio*, ut supra dictum est, L. cum hæredes, de acquirend. possess. igitur pro acquirendâ hæreditatis possessione, & rejiciendo possessore iniquo, uti poterit remedio *quorum bonorum*, ex L. 1. ff. C. quorum bonorum; & §. Sequens. Veri. *adipiscendæ. Instit. de interd. dict.*

Not. 2. cum, ut huic interdicto sit locus, semper adesse debeat Actor, & Reus, §. *summa autem, Instit. de interd. dict.* adeòquè aliquis contradicitor, seu oppo-

mens se hæredi, interdicto quorum bonorum non esse locum, quando bona hæreditatis, quorum possessionem quarit hæres, à nemine detinentur, sed vacant; sic enim nullum habet obicem, quo minus autoritate propria illorum possessionem adeat.

1093. Not. 3. hæredem, agentem ex interdicto quorum bonorum, teneri ad probandum, ea bona, quorum possessionem quarit, fuisse in possessione defuncti tempore mortis; nam in hoc fundatur ejus intentio; arg. L. in illa stipulatione, ff. de Verb. obligat. Et hoc procedit etiam de hærede, primùm legitimato, qui scilicet vi legitimatiōis potest succedere ex testamento, vel ab intestato.

1094. Not. 4. hæredem agentem ex hoc interdicto, si possessor ei opponat exceptionem Domini non posse impediri, quo minus ei possessio in executione tradatur, nisi contradictor, seu exceptor in continenti probare possit Dominium. Hinc, si hæredi opponatur exceptio Domini, quæ sit altioris indaginis, hoc est, quæ indigeat discussione per testes, documenta, & instrumenta probatoria, non impeditur; sic Haunold. cit. num. 325. Ratio est, quia hoc iudicium est Summariū, adeoque non admittit exceptionem altioris indaginis, L. Si is, à quo, ff. ut in possessionem Legatorum, quæ est probatio Haunoldi

1095. Ratio est 2. ex L. 2. C. de edicto D. Hadr. tollendo, junctâ gloss. V. quamvis, ubi dicitur, quod scriptus hæres in possessionem mitti soleat, licet contradictor existat, si causa, quam objicit, exigit altioris inquisitionem. Ratio est 3. ex Salyceto in rubr. cit. L. 2. ibi: Vitium testamenti invisibile non impedit hæredem mitti in possessionem nisi de vitio doceatur in continenti. Per vitium autem invisibile intelligitur vitium, quod non prima fronte deprehenditur in ipso testamento, sed longa discussione; sic gloss. in L. 3. C. eod. junctâ gloss. V. vitium, & V. prima figura. Ratio est 4. ex gloss. ad L. 3. C. eod. V. Contradictor, ubi dicitur, hæredem mitti in possessionem, licet Contradictor existat, nisi in continenti possit probare, quod objicit, & qui- Tom. II.

dem per argumenta manifesta, & non obscura, seu ambigua.

Ratio sumitur ex L. 3. §. Cause 4. ff. de Carboniano edict. ibi: Cause cognitio in eo vertitur, ut, si Manifesta calumnia appareret eorum, qui infantibus bonorum possessionem peterent, non daretur bonorum possessio. Summatim ergo (cum petitur ex Carboniano bonorum possessio) debet prætor cognoscere. Et si quidem absolutam causam invenerit, evidenterquæ probatur, filium non esse, negare debet ei bonorum possessionem Carbonianam: Si vero ambiguam causam, hoc est, vel modicum pro puero facientem, ut non videatur evidenter Filius non esse: dabit ei Carbonianam bonorum possessionem. Ex hoc à contrario colliges, illius interdicti executionem impediri per exceptionem Domini, quam Reus in continenti per argumenta non obscura, sed manifesta probare velit, ac possit; non autem aliàs, ut constat ex iisdem legibus cit.

DUBIUM. II.

Contra quos concedatur interdictum quorum bonorum?

1097. Resp. concedi 1. contra possessorem pro hærede; 2. contra possessorem pro possessore, L. 1. C. de interdict. quorum bonorum; not. autem, quod pro hærede quis possidere dicatur dupliciter. 1. cum est verus hæres, & habet titulum, v. g. testamenti, in quo est hæres scriptus. Et de hoc agit titulus in C. & ff. de usucap. pro hærede. 2. qui nec est verus hæres, nec habet titulum, putat tamen se habere; Sichardus ad tit. 28. l. 3. C. de inofficioso Testamento, L. 1. n. 2. Similiter possidere pro possessore nihil est aliud, quam possidere, quin habeat ullam causam possidendi, nisi quia possidet; sic fur rogatus, cur rem furto sublatam possideat? aliud dicere non potest, quam quia possideo; ita Sichardus cit. num. 3.

1098. Quæstio est, an detur, seu conveniri possint ex hoc interdicto, possidentes alio titulo bona hæreditaria? v. g. pro emptore? sunt, qui negent, eo quod in hoc interdicto

Et tantum fiat mentio *Possessoris*, qui possidet pro *herede*, vel *possessore*; Haunoldus tamen *tom. 1. tr. 3. n. 326.* ait, concedi petitionem utilem hereditatis, contra possessorem alio titulo, saltem acquisito, post mortem ejus, de cujus hereditate agitur, ex *L. 13. §. 10. ff. de pet. hered. ibi: si mulier hereditatem in dotem dedit, maritum pro dote quidem possidere hereditatem, sed petitione hereditatis utili teneri; mulierem verò directè teneri.*

1099. Idem tradit Castropalaus *tom. 7. de Just. in genere, D. unica, p. 24. §. 4. n. 2.* dicens: hoc interdictum extendi contra quemcunque bonorum defuncti possessorem, ex *L. Regulariter. 9. & L. licet minimam 10. ff. de heredit. petit. prima* sic habet: *Regulariter defintendum est, eum demum teneri petitione hereditatis; qui vel jus pro herede, vel pro possessore possidet, vel rem hereditariam.* Cui adde initium legis sequentis; ac dicentis: *licet minimam.* Altera sic habet: *iraquè, qui ex asse, vel ex parte heres est, intendit quidem hereditatem suam esse totam, vel pro parte: sed hoc solum ei officio Judicis restituitur, quod Adversarius possidet; aut totum, si ex asse sit hæres; aut pro parte, ex qua hæres est.* Nam iste textus indefinitè loquitur de *Adversario* possidente hereditatem, licet minimam.

1100. Hoc interdictum volunt aliqui etiam concedi. 2. contra Legatarium propria autoritate occupantem legatum; sicut deciditur *L. 1. in princ. ff. quorum legatorum*, ibi: *ut quod quisquè legatorum nomine, non ex voluntate heredis occupaverit, id restituat heredi:* Sed id intelligendum est casu, quo ex tali legato esset falcidia detrahenda; quia ratione falcidiæ fit heredi præjudicium, ut habetur expressè, *L. unica, C. quorum legatorum, in princ. & fine.* Neque ob hanc occupationem censendus est Legatarius suum legatum amisisse, ut probat *lex 1. ff. quorum legatorum*, ibi: *ut perinde Legatarii possent eum convenire.* Excipe, nisi clam, aut violentiâ illatâ, legatum recuperasset, juxta *L. non dubium, C. de legatis*, ubi inquit Consultus: *non est dubium, denegari actionem Legatorum ei, proportionem competente his rebus, quas subtraxisse eum de hereditate apparuerit.*

1101. Conceditur 3. non tantum contra a-

ctualem possessorem, sed etiam contra eum, qui dolo possidere desit; cum verba interdicti expressè faciant mentionem ejus, *qui dolo possidere desit;* & quamvis aliqui velint, contra postremum non dari actionem *directam*, sed tantum *utilem*; contrarium tamen dicendum est. Nam omnis actio, est, & dicitur *directa*, quæ continetur verbis legis; *utilis* autem dicitur, quæ nec verbis legis expressis, nec manifestâ ejus sententiâ, sed legali interpretatione de casu simili ad similem propter rationis similitudinem producitur; *directa* verò, quam ipsa lex exprimit.

Si autem alius, cui possessor pro herede aliquid ex hereditate alienavit, eam usucepit, hoc interdicto non convenitur ille, qui usucepit; sed is, cujus dolo factum est, ut alius usucaperet, ut agenti ex hoc interdicto pro re usucapta satisfaciatur, ex *L. fin. C. de usucap. pro herede libero*, ibi: *nec obtentu, velut ex hereditate esset, quod alienum fuit, Domini intentio ullo temporis longi spatio absimitur.* Ubi clarè inprobatur titulus *pro herede*, tanquam sufficiens, ut talis possessor possit usucapere.

Conceditur 4. etiam contra, eum, qui solum res aliquas determinatas, & singulares ad hereditatem pertinentes, possidet; quia pro quibus rebus corporalibus competit petitio hereditatis, pro iis etiam competit interdictum *quorum bonorum*, *L. fin. C. de edicto D. Hadr. tollendo*; petitio autem hereditatis competit etiam pro singularibus, & re unica, *L. 9. & 10. ff. de hered. petit. relatis* supr. Nec obstat, quòd Ulpianus huic interdicto subiciat hæc verba: *hoc interdictum restitutorium est, & ad Universitatem bonorum, non ad singulas res pertinet:* Resp. enim, verum esse, quod dicit, si causa petendi sit *singularis*; causa autem hereditatis, est causa universalis.

Præter hæc not. jura incorporalia, & debita hereditaria ex hoc interdicto non posse *directè* peti, per *L. 2. ff. h. t. ibi: interdicto quorum bonorum Debitores hereditarii non tenentur, sed tantum corporum possessores;* nec obstat, quòd contra possessorem jurium incorporalium detur petitio hereditatis, si ea ad hunc pertineant; ergo etiam hoc interdictum; nam hoc in iisdem locum habet, in qui-

In quibus ea petitio: nam æquiparatio huius edicti cum hæreditatis petitione procedit solum quoad corporalia, ut constat ex L. *fn. c. de edict. D. Adriani tollendo.*

1105. Not. 2. quod Adrianus Imperator in edicto suo, cuius mentio sæpè jam facta est, constituerit, ut hæres testamento scriptus, desiderans in possessionem hæreditariam mitti, non nisi intra annum mittatur, & quidem in earum rerum possessionem, quas testator tempore mortis habuit; non autem, legitimo modo, ab alio detinentur. Hoc edictum Justinianus Imperator abrogavit quoad temporis restrictionem, & constituit, ut hæres institutus, possit à Judice competente, quancumque mitti in possessionem earum rerum, quæ tempore mortis testatoris fuerunt, postquam Judici obtulit, & exhibuit testamentum non cancellatum, aut imperfectum, sed solemne, quodquæ in exteriori figura, specie, & inscriptione videatur iure factum; integrum, non vitiatum, quodquæ publicè fuerit exhibitum in originali.

1106. Not. 3. quamvis verum sit, hæredi concessam hæreditatis possessionem, & illam sufficere, ut constat ex nova constitutione Justiniani num. præced. utiliustanien esse illi, procedere ex hoc interdicto; nam in hoc non admittuntur exceptiones altioris indaginis; & solum illæ, quæ statim, ac in continenti probari possunt, ut constat à n. 1094. Et ideo hæc missio in possessionem per appellationem impediri non debet, id, quod claro iure habetur L. 6. C. quorum appellat. non recipiuntur, ibi: *quisquis, ne voluntas defuncti, testamento scripta, vel ne hi, quos scriptos parauerit hæredes, in possessionem mittantur, ausus fuerit provocare, interpositamquæ appellationem is, cuius de eare notio erit, recipiendam esse crediderit; viginti librarum argenti multat, & litigatorem, quitam importunè appellaverit, & iudicem, qui tam ignavam conviventiam adhibuerit, involvat.*

1107. Hanc legem, de non admittenda appellatione, quæ impediatur hæredis missio in possessionem, limitant aliqui, ut procedat, quod non admittatur quoad effectum suspensivum; secus, quoad devolutivum; volentes cognitionem causæ (num Judex

Tom. II.

*inferior in iudicio hoc possessorio rectè pronuntiaverit?) posse deferri ad altiorei Judicem, facta nihilominus executione sententiæ, à prima instantia datæ, hæredem mittendo in possessionem: sed dato id procedere, prout dictum est; ineptè tamen, & contra dictam Justiniani constitutionem ageret Judex ad quem, suspendendo etiam executionem; imò pronuntiando, sequestrandam hæreditatem, nullà mentione vel à partibus, vel à Judice à quo facta de sequestro; præsertim in casu, ubi Judex à quo pronuntiavit pro momentanea solum possessione hæredi danda, salvo parti condemnatæ petitoriò, contra claram L. unicam. C. si de momentanea possessione fuerit appellatum, ibi: *cum de possessione, & ejus momento causa dicitur: etsi appellatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortitur effectum. Ita tamen possessionis reformationem fieri oportet, ut integra omni proprietatis causa servetur; ubi glossa V. etsi, in causis, inquit, quibus momenti reformatio postulatur, appellationes recipi non oportet. A sententia, que causam possessionis dirimit, non licet appellare: ne quod beneficio celeritatis inventum est, subdatur injuriis tarditatis L. 22. C. h. r. quorum appellationes; nisi notoria sit injustitia, vel ubi missio facta est ex 2. decreto.**

1108. Ceterum de jure canonico, etiam quoad effectum suspensivum admitti appellationem à sententia, de momentanea possessione alteri per sententiam Judicis concessa, censent aliqui apud Haunold. cit. n. 332. §. non potest; deducentes hoc ex c. cum ad sedem 15. de Restit. spoliat. & c. de appellationib. 11. de appellat. Verum in neutro casu quidquam habetur, quod sententia lata super restitutione momentaneæ possessionis, hæredi concessæ per appellationem quoad executionem suspensa fuerit, vel effectum etiam suspensivum operata sit in casu, quo hæres egit ex interdicto adipiscenda; prout manifestum est ex c. cum ad sedem. Cum enim inter Episcopum Cumanensem; & Fratres Hospitalis Hierosolymitani, super Ecclesia, & Hospitali de monte Citono, lis verteretur coram Abbate Acedonensi, tanquam Delegato Papæ; & Procurator Hospitalis assereret, illam de jure ad tempus

M m 2

plum

plum Hierosolymitanum spectare, quod Procurator Episcopi inficiabatur; Abbas, Episcopum condemnavit ad restitutionem omnium. Et si verò, re ad Pontificem delatâ, per testes probatum esset, Episcopi nuntium Cruces Hospitalariis abstulisse; quia tamen constare non potuit, quòd Episcopus Hospitalarios spoliârit, vel spoliari mandaverit, vel spoliationem, saltem ratam habuerit, respondit Pontifex, interdictum, *Unde vi*, locum non habuisse; & sententiam Abbatis cassavit. Ex hoc textu clarum est. 1. non fuisse casum *hæredis*; 2. nec interdicti *quorum bonorum*; 3. nihil omnino haberi, quòd, rei delatio ad Pontificem, induxerit effectum *suspensivum*; sed tantum devolutivum; & cognitâ causâ per Judicem devolutionis sententiam delegati fuisse reprobam, quòd Hospitalarios restituerit ex interdicto *unde vi*, ubi locus non fuit huic interdicto.

1109. Sed nec favet *c. de appellationibus. i. i. de appellat.* ex iisdem ferè rationibus; nam in hoc *c.* nihil agitur de appellatione interposita contra sententiam latam in iudicio *possessorio adipiscendâ*, super possessione momentanea hæredi concessa; nihil etiam dicitur, quòd ejusmodi appellatio *suspendat* executionem sententiæ: sed tantum generaliter, quòd appellatio non fundetur *super quantitate* gravaminis, sed *super injustitia sententiæ*; & *iniquitate iudicii*; adeoque possit appellari etiam in minimis causis; cum injustitia, & iniquitas iudicii in minimis cernatur, sicut in majoribus. Nec obstat; quòd *jura cæteròquin non curent de minimis*; nam hoc procedit, quando ratio militans pro majoribus non reperitur in minimis.

1110. Ad extremum nota, quòd, postquam hæres adeptus est hæreditatis possessionem, si fortè illam amiserit, non possit uti remedio hoc *adipiscendâ*, sed aliis; ut deciditur §. 2. *Instit. de interdictis*, & *L. 2. §. hæc autem interdicta*, ff. *de interdictis*.

AS):(o):(S)

§. IV.

De interdicto: quorum legatorum.

SEU, quod legatorum; hoc interdictum ^{1111.} definitur, *juris remedium, quo subvenitur hæredi, contra Legatarium* (qui rem sibi legatam propria auctoritate occupavit) *ut is restituat possessionem eo fine, ut hæres possit detrahere Falcidiam*, de qua infra dicemus: Pro hujus remedii utilitate exponenda, *supp. in legatarium, Dominium rei legatæ, secuta morte legantis, statim transire; consequenter ab eodem etiam posse statim apprehendi, & in possessionem accipi auctoritate propriâ, quando indubitatum est, nihil interesse hæredis obligati ad solvenda legatâ; sic enim tanquam verus rei Dominus apprehenderet rem suam, citra illius præjudicium; cum ponatur indubitatum, non interesse hæredis; rem legatam statim apprehendi; unde quando dicitur, neminem posse esse Judicem in propria causa; intelligitur, quando res est controversa.*

^{1112.} Quia tamen quandoque multum interesse potest hæredis, ne Legatarii auctoritate propria res sibi legatâ statim à morte legantis apprehendant, & in suam possessionem accipiant (puta, si res legatâ sint alternativè, ubi dubium est, penes quem sit electio: vel legatum tantum est, ut exinde opus sit detrahere Falcidiam, &c.) idè pro tali casu hæredibus provisum est hoc juris remedio, *quod legatorum*, ut ex eo contra Legatarium agere possint ad restitutionem legatorum taliter occupatorum; ex quo facillè colligitur commodum hujus interdicti. Per *Falcidiam* autem intelligitur ea portio, ex legatis detracta, quæ requiritur, ut *hæredi* obveniat; ac maneat illa summa, quæ illi jure debetur, quæ secundum diversum numerum liberorum aliquando est semis, aliquando quarta pars; de quibus ex professo Tit. 26.

^{1113.} Not. autem i. huic interdicto non esse locum, si Legatarius rem possideat ex voluntate hæredis post aditam, vel agnitam hæreditatem; secus, si antè; quia sic, non qua hæres, sed qua extraneus consensum dedit

dedit ex §. 2. *Instit. de legat.* ibi: non ex voluntate heredis occupavit. Not. 2. hoc remedium competere non tantum heredi immediato, sed etiam heredi heredis, & successoribus etiam singularibus, ex §. 3. *Instit. eod.* Not. 3. hoc interdictum competere etiam contra fideicommissarium singularem; nam interdictum quod legatorum in specie concessum est delegatis: at fideicommissum particulare, & legatum, quoad detractio- nem Falcidia exæquantur, §. 2. *instit. de legat.* non autem contra fideicommissarium universalem; nam hoc nec est legatum, nec jure exæquatur legato; hinc ex illis non Falcidia, sed Trebellianica detrahitur.

1114. Not. 4. hoc remedium etiam dari contra eum, qui ex voluntate defuncti rem legatam possederat tempore mortis, L. 26. ff. ad Leg. Falcid. ibi: lineam margaritorum triginta quinque legavit: qua linea apud Legatariarum fuerat mortis tempore: quero an ea linea heredi restitui deberet propter legem Falcidiam? (id est, detrahendam) respondit, posse heredem consequi, ut ei restituatur; aliud est, an detur etiam contra eum, qui aliquid detinet sibi donatum causa mortis; nam in hoc casu negandum est, quamvis haeres supplementum falcidia alio modo vindicare possit, v. g. actione utili, de qua superius; colligitur ex L. 1. §. 5. ff. eod. ibi: si quis ex mortis causa donatione possideat, utique cessabit interdictum; quia portio legis Falcidia apud heredem ipso jure remanet, etsi corporaliter res in solidum translata sint. Donatarius enim rem donatam, mortis causa, non debet accipere ab herede; sicut Legatarius legatum.

1115. Not. 5. si uni ex pluribus heredibus factum sit prælegatum, contra eum, non qua parte haeres est, sed quoad id, quod jure legati habet, hoc remedio aliis heredibus succurri, L. 1. §. 6. ff. h. t. ibi: qui verò ex causa præceptionis, utique tenetur hoc interdicto; sed pro ea scilicet parte, quam jure legati habet; non etiam pro ea, quam quasi haeres habet. Not. 6. ali- quibus videri, Legatarium hoc interdicto Conventum perdere jus legati, ex L. 5. C. de legatis, ibi: non est dubium, de negari actionem legatorum ei pro portione compe- tenti, in his rebus, quas subtraxisse eum

de hereditate apparuerit: oppositum au- tem videtur colligi ex L. fin. §. 1. h. t. ibi: Quod ait Prætor. Si per bonorum possessorem non stat, ut satisfidetur: sic accipimus, si paratus sit satisfacere: non ergo offerre debet satisfactionem, sed petenti satis moram non facere. Ex hoc enim habetur, quòd Legatarius tali casu habeat jus exigendi ab herede cautionem de restituendis legatis, postquam detraxerit detra- henda. Utramque porò legem concili- ando, videtur dicendum, priorem legem §. procedere de subtractione facta post aditam hereditatem, & rem apprehen- sam; legem autem finalem de subtractio- ne facta ante aditam hereditatem, & ap- prehensam ab herede.

§. V.

De interdicto Salviano.

1116. **S**alvianum interdictum est juris reme- dium, quo succurritur Domino fundi contra colonum, & conductorem, & ac- quirendam possessionem earum rerum, quas iste in fundum locatum iniulit, & eo ipso pro pensione fundi Domino tacite obliga- ta sunt pro pignore, L. 1. ff. h. t. ibi: si Colonus ancillam in fundo, pignoris nomi- ne duxerit, & eam vendiderit: quod apud emptorem ex ea natum est, ejus apprehendi gratia utile interdictum reddi oportet; quoposito, quaestio potissima est, contra quos detur hoc interdictum? pro quo not. inter Conductores alios esse, qui condu- cunt prædia rustica, & vocantur Coloni; alios, qui urbana; qui dicuntur Inquilini. 2. inter bona, quæ isti conductores inferunt prædiis conductis, esse discrimen, quòd bona Coloni, nisi expressa Conven- tio intervenerit, non sint oppignorata Lo- catori; secus, Inquilini, per ipsam illatio- nem; sic Haunoldus tom. 1. de just. tr. n. 343. dicens id haberi ex receptissima Ju- ristarum sententia: Porò ex hoc interdi- cto Colonom directè conveniri posse, con- stat ex dicta L. 1. Inquilinum autem so- lum interdicto utili (de quo supra) nimi- rum ex mente, & ratione legis æquè mi- litantis in casu inquilini; sic Haunold. cit.

cit. qui n. 344. censet hoc interdictum utile non concedi adversus alium possessorem rerum oppignoratarum, si à Conductore habeat causam, & titulum possidendi; sed solum actionem quasi Servianam; sed de hoc agimus l. 3. tit. de Locato, & conducto, ubi de actionibus, huic, & illi competentibus.

1117. Ceterum Schneidewinus l. 4. institut. tit. 6. §. Item Serviana, n. 12. per actionem Servianam intelligit actionem realem, & prætoriam, qua Locator agit ad res, quæ à conductore illatæ sunt in rem locatam, ut perpetuò illic essent, si biquè pro pensione, & deterioratione rei, tacitè obligatæ sunt, & à quocunque possessore quasi pignus avocet, & donec ei integrè satisfiat, retinet; sed hanc obligationem tacitam in rebus Coloni Locatori negat Haunold. supr. cit. in his exigens conventionem expressam. Idem porrò interdictum competere non tantum locatori, sed etiam aliis Creditoribus, res oppignoratas habentibus contra suos Debitores, ut earum possessionem adipisci possint, affirmat Wesenbecius; negat Hatnoldus cit. n. 345. qui n. 348. concedit edictum Salvianum dari etiam pro possessione mercium inductarum in ædes conductas, si conductor pensionem non solvat.

§. VI.

De interdicto Retinendæ possessionis.

1118. Hoc interdictum duplex est, unum vocatur *uti possidetis*; alterum *utrobi*. In utroque uterque litigantium est Actor, & Reus, & ideo hoc sensu duplex est, L. 3. §. 1. ff. h. t. ille tamen habetur simpliciter pro Actore, qui primus ad iudicium provocavit, L. 13. ff. de iudic. Actori autem, spectato jure civili, probandum est. 1. quòd in possessione à Reo turbatus sit; 2. quòd temporeurbationis possederit: jure autem Canonico sufficit probatio antiquioris possessionis; c. licet. 9. de probat. Hinc eodem jure ille obtinet, qui vel probat antiquiorem possessionem, vel pro hac meliores pro-

bationes adducit. Remedium possessorem ex interdicto retinendæ possessionis intentari potest pro conservatione jurisdictionis, honoris, & obsequiorum quasi possessione; Barb. in cit. c. licet. n. 11.

DUBIUM I.

De interdicto: *Uti possidetis*.

1119. Hoc interdictum datur pro retinenda possessione immobilium sine vitio, hoc est, nec vi, nec clam, nec precario; possessorum, contra eum, qui possessionem audet turbare, vel inquietare; hoc tamen intellige, ut detur possessori contra impediens, seu molestans alterum in sua possessione, quamvis inquietans illum repellere possit exceptione vitii, quo laboret ejus possessio; quia tunc æquum non est, ut vincat eum, à quo possessionem accepit: secus est, si ab alio tertio illis viis possessionem accepisset; uti habetur, §. hodie, instit. de interdictis, & L. 1. ff. & C. uti possidetis. Neque opus est, hanc exceptionem opponi ante litem contestatam; nam quolibet tempore, quo prædicta exceptio opponatur, admitti debet, quia est peremptoria, & jus possessionis extinguit; quibus positis:

1120. Quæres 1. contra quem possessori competat interdictum *uti possidetis*? Resp. quòd contra quemlibet, qui præensione possessionis sive naturalis, sive civilis, vel quovis alio modo, verbo, vel facto, ipsum in sua possessione inquietat, L. si duo, §. si vicinus, ff. uti possidetis; & L. vim facit, de vi, & vi armata; & habetur in c. audientia. 4. de restit. spoliat. ubi dicitur, Reum in interdicto de retinenda succumbere, abjuratone probatâ, seu probato juramento spontaneè præstito, se possessori Ecclesiæ Pelensis quæstionem de cætero moturum: Perturbare autem in possessione alterum dicitur, si liber possessionis usus ei impediatur, ut colligitur ex dict. L. vim facit.

1121. Quæres 2. an hoc interdictum detur etiam pro retinendæ possessione incorporalium? v. g. servitutum, ac aliorum jurium? Communis affirmat; nam hæc quasi

quasi possidentur, idèdque pro eis compè-
runt omnia remedia possessoria, ut deci-
dit lex quoties 2. ff. de Servitutib. L. 2. §.
fin. ff. si servitus vindicetur, & tradit
gloss. L. 1. ff. uti possidetis; Bartol. L. 3.
§. Unde vi, ff. de vi, & vi armata; & vi-
detur colligi ex textu claro, quo istud in-
terdictum usufructuario conceditur L. ult.
ff. h. t. ibi: in Summa puto dicendum, &
inter fructuarios hoc interdictum reddend-
um, etsi alter usumfructum, alter pos-
sionem sibi defendat. Idem erit pro-
bandum, & si usufructus quis sibi defen-
dat possessionem. Proinde etsi alter usum,
alter fructum sibi tueatur, & his interdi-
ctum erit dandum.

1122. Quæres 3. quid probandum sit agenti
ex interdicto uti possidetis, ad hoc, ut effe-
ctum obtineat? Resp. probanda illi esse
duo (si aliudè notoria non sint) primò, se
in possessione esse; & 2. se, durante hac
possessione, ab Adversario turbari; & ideo
in libello petere debet, ut declaretur pos-
sessor, & reus cogatur à molestatione de-
sistere, in superquè damnetur ad interesse
molestationis prætentæ; sic habetur L. 1.
in princ. & ibi Bartol. n. 5. & §. est igitur,
& L. si duo, §. fin. ff. uti possidetis; jure
tamen Canonico sufficit probatio posses-
sionis antiquioris, ut habetur in e. Licet
de probat. ubi dicitur, quòd, si Actor, &
Reus, in interdicto retinendæ possessionis
proben, obtineat is, qui antiquiorem pos-
sionem probat titulo maximè justifica-
tam, vel meliores probationes respectu
possessionis adduxit. Quare, quoties am-
bæ partes sunt in possessione, & utraqùe
prætendit se possidere, illa obtinere deb-
et, quæ prior possidet; sic Mascard. de
probat. conclus. 1193. in princip. Si du-
bium sit, quis tempore litis possideat, ille
tuendus est, quem verosimilius est possi-
dere; Haunold. tom. 1. de Just. tr. 3. num.
351. Si utraqùe pars æqualiter possessio-
nem probavit, nullusquè, vel uterquè
ostendit titulum, quin appareat, quis ad
judicium provocaverit, rem forte ad judi-
candam esse docet Barbof. cit. n. 28. vel
potius dividendam, si potest; si non, æsti-
mandam; de quo V. Fachinæum l. 8.
c. 16.

1123. Quæres 4. an probare debeat, se tem-
pore turbationis possidere? Resp. quòd
sic, L. 1. & 2. ff. uti possidetis; & §. hodie,

Institut. de interdict. censet tamen Ca-
stropalaus cit. tom. 7. tr. 32. D. unica, §.
4. n. 8. non requiri, quòd probet expres-
sè, se possidere tempore litis contestata;
nam hoc præsumitur, probata possessione
tempore turbationis.

Quæres 5. quid pronuntiare debeat Ju-
dex, probatis illis, quæ probanda dixi-
mus possessori agenti contra inquietan-
tem? Resp. quòd pronuntiare debeat,
illum esse possessorem; quòd possessio-
nem illi confirmet; præcipiendo simul
Adversario, ne possessorem deinceps in-
quietet; ac illi satisfaciatur, quanti posses-
soris interest, non fuisse turbatum; sic
habetur L. 1. L. si duo, ff. uti possidetis;
L. unic. C. eod. §. Retinendæ, de inter-
dict.

Difficultas est, an Judex Victorem de-
beat obligare, ad satisfactionem, nihil se
in re possessa deterius facturum; sed rem,
cujus possessionem obtinuit, salvam, & il-
lasam restitutum, si in petitorio succu-
berit? Reum, autem, seu victum, se
non amplius possessori molestiam exhibi-
turum, quo minus re possessa liberè ura-
tur? Pro prima parte communis affirmat
ex L. unic. C. h. t. in secunda discordes
sunt Authores; verior sententia in hoc
videtur illa, quæ distinguit, & affirmat,
si controversia mota sit super servitutibus,
& tractum successivum habentibus; ad-
hærentibus rei ab Adversario possessæ cre-
dendum, obligandum esse satisfactionem
præstare, amplius non turbaturum;
quia id videtur decisum, L. harum, L. vgi,
ff. si servitus vindicetur; sed specialiter
L. penult. ff. de servitutib. ibi: Caven-
dum putat Labeo, quia nulla ejusmodi ju-
ris vacua traditio esset; & L. penult. ff.
de aqua quotid. & æstiva. ibi: si de via,
itinere, actu, aqueductu agatur, ejus-
modi cautio præstanda est, quando quis de
jure suo doceat, se non impediturum a-
gentem, & aquam ducentem, & iter fa-
cientem. At verò, si controversia mota
sit super fundo, vel alia re corporali, ne-
gat obligationem satisfactionis de non am-
plius molestando; nam ex illa L. unica,
C. in qua se fundat opinio contraria, id
non colligitur; ibi enim solum dicitur,
vel esse præstandam satisfactionem, vel
transferendam possessionem edicti per-
petui, dum judex de proprietate cogno-
scat;

scat; hoc autem non appellat victum, sed victorem in possessorio; hic enim obligandus est, de re illata conservanda, donec causa proprietatis decidatur; Fachin. cit. c. 14.

DUBIUM II.

De interdicto Utrobi.

1126. **H**oc interdictum datur pro retinenda possessione *mobilium*; in cæteris convenit cum interdicto uti possidetis; advertendum autem, quando contingit duos litigare super possessione retinenda; fieri posse, quod vel agant de possessione rei secundum diversas partes; unus, possideat tanquam Proprietarius; alter, tanquam Usufructuarius; vel unus omnem sibi possessionem exigat, Adversarium autem repelli. In primo casu, quolibet legitime probante jus suum, Judex pronuntiabit: *uti possidetis, ita deinceps possideatis*: in secundo autem possessor non defendetur, nisi probet, se nec vi, nec clam, nec precario possessionem ab illo indeptum esse; quid porro dicendum in casu, quo ambo petunt possessionem ejus rei in solidum? constat à n. 1122.

1127. Quoniam autem diximus interdictum retinendæ concedi in incorporalibus; & juribus, videtur opponi posse, quod hoc non sit necessarium; quia pro servitutibus constituta sunt propria interdicta, ut: de itinere, actuque privato, ff. h. t. de fonte, de rivis, de cloacis; quæ interdicta dicuntur *quasi possessoria*, L. 20. ff. de servit. L. 1. §. *hæc interdicta*, ff. de aqua quotid. ergo non datur interdictum utile: *uti possidetis*. Deinde finis hujus interdicti est, ut intelligatur, quis sit possessor propter judicium petitorium, ut postea de Dominio agi possit ab eo, qui possessor non est: atqui hoc non procedit in servitutibus; quia servitutem petere potest, tam qui possidet, quam qui non possidet; §. *æquè*, *insti. de act.* L. 6. §. *etsi forte*, & L. *sicut*, §. *sed si queritur*, ff. si serv. vind.

1128. Sed hæc non obstant. Nam illa interdicta servitutum, non extendunt se ad jura, & alia incorporalia non ad hærentia

alicui rei corporali; imò nec ad omnes servitutes; nec obstat uni eidemque competere plures vias, se, suaque defendendi. Alterum autem, quod dicitur, eum, qui possidet, posse servitutem *vindicare*; non videtur rectè dici; nam, quæ absunt, vindicamus; non, quæ possidemus; textus autem allegati non probant intentum; nam aliud est, *servitutem vindicare*; aliud, *negare, illam alteri competere*; hoc secundum dicunt illa jura; non verò primum; unde talis actio negatoria, potius dici potest vindicatio immunitatis à servitute; quam vindicatio servitutis, præsertim jam possessæ.

Prædictis addi possunt interdicta, quæ pertinent ad servitutes rusticas; nam ei, qui legitime acquisivit servitutem in re alterius, v. g. ducendi aquam ex alterius puteo, vel eundi hæc viâ, hoc itinere, dantur interdicta illa contra impediendum ab usu earum servitutum, de quarum prima est titulus in ff. de aqua quotid. de secunda *tit. ff. de itinere*, actuque privato, modò ille usus non sit acquisitus clam, vi, vel precario; sufficit autem una nocte, vel die ita duxisse; L. 1. §. 4. h. t. similia interdicta sunt etiam de rivis, de fonte, de cloacis, &c. Interdictum autem, ne vis fiat ei, qui à Prætorè missus est in possessionem, rectius reducitur ad interdictum adipsæ scendæ, quam retinendæ possessionis.

§. VII.

De interdicto Recuperandæ possessionis.

1129. **S**icut datur interdictum retinendæ possessionis contra *vim turbativam*; sic datur recuperandæ, contra *vim expulsi-
viam*. Jura enim maximè oderunt violentias, & rapinas; & ideo pluribus modis succurrunt spoliatis, & vim passis, tam viâ criminali; quam civili; tam per modum agendi, quam excipiendi, ut habetur c. *cum dilectus*, 2. & c. *super spoliatione*. 4. de ord. cognit. Dupliciter autem potest quis à possessione dejici, *vi privatâ*, & *vi publicâ*, seu *armatâ*. Qui alium dejicit vi publicâ, & armatâ, ex Constitutione Maximiliani, & Caroli V. incidit in poenam violatæ pacis, quam vulgò vocamus

dest

den Landfrieden; de quo pluribus Schneidewinus l. 4. Instit. Tit. 15. §. Recuperande n. 9. Hoc interdictum vocatur *Unde vi*; quoties enim possessor probaverit, sive per se, sive per alium inquilinum, filium, servum, possedisse tum res immobiles, tum mobiles, & per vim fuisse à sua possessione sive naturali, sive civili dejectum; uti hoc remedio potest, ut sibi restituatur possessio, & spoliator condemnatur, quanti sua intererat, non esse à possessione exclusum; sic habetur L. 1. ff. de vi, & vi armata, L. in interdicto, ff. eod. L. 2. cum seq. C. unde vi, §. Recuperanda, Instit. de interdict. Interdicta retinendæ possessionis, quæ diximus esse, uti possidetis, & utrobi (quæ aliqui nunc vocant *manutentionem*) sic appellata sunt ab Interdicti primis verbis (ut ait Zoësius in l. 4. instit. tit. 15. n. 10.) hoc autem etiam à vi, seu spoliatione, quâ quis à possessione sua dejectus est, ut in id demum restituatur, unde vi dejectus est.

1131. Not. autem, *privatam vim* dici, quæ sine armis, *publicam*, quæ sit armis, inter quæ non solum gladii, bombardæ, &c. sed etiam fustes, & lapides numerantur. De hoc interdicto Prætor sic loquitur: *Unde tu illum vi deiecit, aut familia tua deiecit, de eo, quæque ille tunc ibi habuit tantummodo intra annum; post annum de eo, quod ad eum, qui vi deiecit, pervenerit, iudicium dabo.*

DUBIUM. I.

Quid probandum sit agenti ex interdicto *Unde vi*?

1132. **R**esp. probandum esse, quod possederit; & quod vi à rei possessione dejectus sit; L. 1. §. *interdictum*, ff. de vi, & vi armata. Difficultas est, quæ vis requiratur, & sufficiat, ut verificetur, prout jure requiritur, quod *vi dejectus* sit, & agere possit ex hoc interdicto? hinc quaestio est. 1. an ad verificationem dejectionis vi factæ sufficiat, quod quis metu impulsus (quia v. g. videt venire Prædonem, vel turmam cum armis contra se) possessionem deserat? 2. si vi compulsus ipse tradidit possessionem? 3. an si quis per vim impediatur à possessione rei capiendæ? 4.

Tom. II.

si quis vi deiceret solum possessorem; non autem domesticos ejus? 5. si vi dejectus statim recuperavit possessionem? 6. an si quis vi dejectus sit ab alio, qui tamen rem non occupavit?

Ad 1. Resp. non sufficere, ut verificetur, *aliquem esse vi dejectum*, si quis possessionem rei deseruit, metu impendentis mali compulsus, nisi metum incutiens possessionem occupaverit; cum enim actio ex istis interdictis constituta sit jure positivo; ut ea competat, necesse est, intervenisse vim sub iis circumstantiis, sub quibus *vi dejecto* jus constituit hoc remedium recuperandæ possessionis: sed hoc non constituit pro casu, quo quis metu compellitur possessionem, saltem corporalem, deserere, nisi alter rem occupaverit; ergo. Min. probatur ex L. 1. §. 29. h. 1. ubi esto Labeo dicat, *eum, qui metu turbae perterritus fugerit, videri dejectum*: Pomponius tamen contrarium sensit, dicens: *vim sine corporali vi locum non habere*; & Ulpianus, *ego etiam eum, qui fugatus est supervenientibus quibusdam, si illi vi occuparunt possessionem, videri vi dejectum*; quod repetit L. 3. §. 7. ibi: *proinde, etsi armatos audisset venire, metu decesserit de possessione, dicendum non esse, eum armis dejectum, nisi possessio ab his fuerit occupata.*

Ad 2. Resp. non sufficere; nam aliud est, vi compelli ad traditionem possessionis; aliud vi expelli à possessione, ut videtur dici L. 5. h. 1. ibi: *si rerum tibi possessionem tradidero, dicit Pomponius, unde vi interdictum cessare: quoniam non est vi dejectus, qui compulsus est in possessionem inducere*; hoc tamen videtur intelligendum de vi conditionali, quam causat metus mali, cæteròquin subeundi ex malitia, malum comminantis; non de vi absoluta, quæ est præcisa coactio, de qua expresso egimus l. 4. à n. 389. Ad 3. distinguendum est, an impeditus vi à capiendâ possessione, nec naturaliter, nec civiliter adhuc possideat? an verò, si jam civiliter possideat, per alium, vel ipse, possessionem etiam naturalem capere velit? In primo casu dicendum est negativè; qui enim nec naturaliter, nec civiliter rem possidet, esto impediatur vi ab ea capiendâ, non deicitur; eum enim, qui nequè animo, nequè corpore possidet, ingredi autem, & incipere

N n

possi-

possidere prohibeatur, non videri dejectum verius est: *dejicitur enim, qui amittit possessionem, non, qui non accipit*; prout habetur §. 26. in secundo autem casu contrarium est propter rationem oppositam.

1135.

Ad 4. Resp. negativè; quia adhuc possideret per suos; ad 5. Resp. pariter negativè, ex L. 3. §. 9. ff. h. t. ibi: *cum, qui cum armis venit, possumus armis repellere, sed hoc confestim, non ex intervallo: dummodo sciamus non solum resistere permissum, ne dejectatur; sed et si dejectus quis fuerit, eundem dejectum non ex intervallo, sed ex continenti; talis enim non amittit possessionem civilem.* Ad 6. Resp. quòd sic, si tunc alius in vacuam possessionem intravit, prout habetur L. 4. ff. de Usurpat. §. 22. ibi: *si tu me vi expuleris de fundi possessione, nec apprehenderis possessionem, sed Titius in vacuam possessionem intraverit, potest longo tempore capi res: quamvis enim interdictum, unde vi, locum habeat, quia verum est, vi me dejectum; non tamen verum est, & vi possessum.*

DUBIUM II.

An hoc interdictum detur contra quemvis violentum dejectorem?

1136.

Resp. quòd sic, quando quis dejectus est vi à possessione rei immobilis; L. 1. ff. unde vi; & ideo juxta Panormitanum, & Fachinæum l. 8. c. 10. hoc interdictum etiam succurritur Prædoni, seu spoliatori, si & ipse ex eadem possessione vi dejectatur. Sed in hoc non omnes conveniunt; tametsi enim multi affirmant, ut dictum est; negativam tamen sequuntur plures, præsertim apud Modernos Juristas, ut notat Haunold. tom. 1. tr. 3. n. 364. §. Tertia sententia; quorum argumenta sunt; primo, ex L. 1. §. qui à me 3. ff. h. t. ibi: *qui à me vi possidebat, si ab alio dejectatur, habet interdictum*; ergo per argumentum à contrario, qui non ab alio dejectur, sed à me, qui ab illo etiam dejectus sum, non habet hoc interdictum; Secundo ex c. cum dilectus, 6. h. t. ubi dicitur, quòd, *licet in pronuntiatione sit possessio præmittenda; in executione tamen debeat prevalere proprietatis*; ergo ubi constat de Dominio, non est curanda possessio; 3. quia notorio Prædoni,

vel spoliatori concederetur sine fructu; cum exceptione doli posset submoveti; 4. ex L. Bona fides. ff. depositi, ibi: *non est ex bona fide, rem suam Dominum prædoni restituere compelli*; 5. ex c. Ad decimas. 2. de restit. spoliat. ubi agentibus contra spoliatorem Decimarum restitutio negatur; nisi evidenter probaverint possessionem legitime acquisitam, propter præsumptionem de occupatione injusta; 6. c. Constitutus. 8. de filiis præsb. ex hoc filius beneficio diu possessore vi spoliatus non restituitur, si Pater ejus prius in ea Ecclesia cum titulo ministravit; ita negantes.

Affirmantes verò probant 1. ex c. in literis, 5. de restit. spoliat. ubi Alexander III. Episcopo Brixienti rescribens, *super illa*, inquit, *questione*, videlicet *cum quis dicit se de possessione violenter ejectum: & Adversarius dicit, eum non fuisse Canonice institutum*; respondemus: prius de violenta ejectione; quàm de Canonica institutione agi debere: *quia prado etiam est secundum rigorem juris restituendus.* Plures ejusdem sententiæ probationes satis claras adducit Haunold. cit. tom. 1. tr. 3. à n. 370. ex jure civili L. 7. C. h. t. L. 4. §. si Dominus, ff. de usurpat. §. 6. Instit. de interdict. Nec rationes sententiæ negantis efficaciter intentum probant. Nam primà ratio ex L. 1. in n. 1136. indebitè exponit legem; nam sic non haberet interdictum contra me spoliatus; si, postquam ab eo dejectus sum; cum ex intervallo rursus dejecti; cujus tamen oppositum ex communi dicendum est. Genuinus porrò sensus illius legis est; quòd spoliatus ab alio, semper uti possit hoc interdictum; non autem, qui à spoliato spoliatur; cum prius examinari debeat, an hoc in continenti; an ex intervallo fecerit?

Ad 2. ex c. cum dilectus. Resp. nihil exinde ad intentum probari; solum enim dicit, quòd causa possessionis prius esse debeat in pronuntiatione; proprietatis autem, in executione; non igitur negatur spoliato interdictum, & pronuntiatio secundum illud; licet, ubi *constiterit* de proprietate, habeat subsidium tantum momentaneum ex pronuntiatione. Ad 3. Resp. non posse illi opponi exceptionem doli; saltem cum effectu; cum ordo juris exigat spoliatum ante omnia restituendum esse; aliàs, qui possessionem clam occupavit, & vi dejectus est, non

1137.

1138.

non gauderet hoc interdicto, contra communem, quod ei per exceptionem opponi posset possessionis acquisitæ vitium. Ad 4. Resp. legem illam ad intentum non aptè produci; solum enim dicitur, in casu, quo Dominus rem suam, absque vitio, & violentia consequitur, non esse ex bona fide, quod Dominus tunc rem suam restituat prædoni; nam casus, de quo hic agimus, est, cum ad aliquem res venit per vim. Sed nec favet c. ad decimas; nam ibi spoliatis non negatur simpliciter & absolute restitutio; sed solum, dum evidenter probent possessionem decimarum in aliena Parochia legitime acquisitam, eo, quod præsumptio contra illos militet in oppositum. Ad 6. Resp. in eo nihil præsertim agi de spoliatione; sed solum dici, quod si filius beneficium in Ecclesia, ubi ejus parens prius ministravit, contra canones possidet, ipsum ab eo esse removendum, quod nihil facit ad intentum controversiæ præsentis.

DUBIUM III.

An Clerici spoliati, ab alio conventi in judicio, teneantur illi respondere ante restitutionem?

1139. **A**mplissimum in hoc puncto privilegium Stephanus Papa V. Clericis spoliatis constituit, prout habetur in c. Oportet. 3. q. 2. ibi: Oportet, ut primum vos tam de invasis civitatibus, & Monasteriis, & mansis, quam de reliquis generaliter rebus redinvestiri faciatis (ubi Rubrica: ante litem contestatam violentè ablata restituantur) causam ibidem reddat Pontifex: quia nec undi contendere, nec inermes inimicis nos debemus opponere. Idem constituit Felix Papa. l. c. tamdiu 3. q. 2. ibi: tamdiu in sede propria pacifice, & potestativè cuncta disponens resideat, quamdiu expulsus, vel exspoliatus suis carere visus est rebus; & c. Si Episcopus, ead. c. & q. ibi: si Episcopus suis fuerit, aut Ecclesia sibi commissæ rebus exspoliatus, aut (quod ablit, quod alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria ejectus, in detentione aliqua à suis ovibus fuerit sequestratus, tunc canonicè ante in pristinum Tom. II.

statum restituatur, cum omni privilegio sui honoris, & sua omnia, quæ insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant, legibus redintegrentur. Non enim convocari poterit, vel præjudicari, nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen judicandus) advenire sponte elegerit. Nullatenus ergo à quoquam respondere cogatur, antequam integerrimè omnia, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati ejus ab honorabili concilio, legati ordine, redintegrentur.

Quoniam verò interdum aliqui Clerici hoc tam amplo privilegio abusi sunt, allegando falsò, se spoliatos ab eo, à quo conveniebantur; consequenter prætendendo, se non teneti eis respondere, dum restituti sint (ut testatur Innocentius IV. in c. frequens 1. de restitut. spoliat. in 6. ibi: frequens, & assidua nos querela circumstrepit, quod spoliationis exceptio nunquam in judiciis calumniosè proposita, causas Ecclesiasticas impedit, & perturbat; dum enim exceptioni insistitur, appellationes interponi contingit, & sic intermittitur, & plerumquè perimitur causæ cognitio principalis; & propterea nos, qui voluntarios labores appetimus, ut quietem aliis præparemus, finem litibus cupientes imponi) ideo prædicto privilegio moderationem aliquam adhibuit, & privilegium restrinxit, ut Clericis non liceret hac exceptione spoliationis uti, nisi adversus ipsum spoliatorem; quia tamen dubitatum est postea, an Clericus ab alio prius spoliatus, & deinde eundem in alia re spoliatus, si à spoliato conveniatur interdicto, unde vi, possit vi dicti privilegii uti exceptione, quod ipse prius fuerit ab isto spoliatus, & sic non teneatur respondere, donec ipse prius restituatur; affirmativè respondit Gregorius IX. c. fin. de ordine cognitionum, ibi: quanquam ab agendo spoliatione ab eis (Clericis) opposita repellatur; ita interpretatur Fachineus lib. 8. c. 11. sed de hoc ex professo dicemus iis. seq.

AS) (O) (S)

§. VIII.

De reliquis ad interdicta pertinentibus.

1141. **Q**uæstio 1. est, ad quid detur interdictum *unde vi*? Resp. dari ad plures fines; primò, ut vi dejectus à possessione rei immobilis, eandem recuperet, ex n. 1144. 2. etiam rerum mobilium, non tantùm propriarum, sed etiam earum, quæ apud eum in eo loco erant in deposito, commodato, pignore, locatione, &c. ex L. 1. §. 6. ff. h. t. ibi: *planè, si qua res sint in fundo, unde quis dejectus est, etiam earum nomine interdictum competere non est ambigendum*; ubi §. 32. additur: *planè, si quis velit de possessione quidem rei soli per hoc interdictum experiri; de rebus verò mobilibus ad exhibendum actione, potest.*

1142. Pro quo ulterius not. ex die, quo quis dejectus est, fructuum rationem haberi; quamvis in cæteris interdictis, ex quo edita sunt, non retrò computentur. Idem est & in rebus mobilibus, quæ ibi erant; nam earum fructus computandi sunt, ex quo quis vi dejectus est; sic L. cit. §. 40. & 41: quo habetur speciale privilegium interdicti, *unde vi*; quòd fructus debeantur, non sicut in aliis, ubi computari debent à die redditus interdicti; sed à die, quo quis dejectus est; imò, ut dicitur ibid. §. 34. scribit Julianus, eum qui vi deiecit ex eo prædio in quo homines fuerunt, propius esse, ut etiam sine culpa ejus, mortuis hominibus, æstimationem eorum per interdictum restituere debeat. Quod tamen non procedit in foro conscientie ante Judicis sententiam.

1143. Quæstio altera est, an hoc interdictum, *unde vi*, detur contra successorem etiam singularem spoliatoris, scientem exercitam à suo antecessore violentiam? Resp. quòd sic, spectato jure canonico, ex c. sæpe 18. de restit. spoliat. de quo agemus tit. seq. contrarium tamen est spectato jure civili, ut insinuat Innocentius III. in dicto c. Sæpe, ibi: *non obstante juris civilis rigore; & constat ex L. 7. ff. h. t. ibi: cum à te vi dejectus sim, si Titius eandem rem possidere cepit, non possum cum alio,*

quam tecum, hoc interdicto experiri.

1144. Quæstio est 3. an interdictum *unde vi* concedatur contra eum, qui clam ingressus est possessionem rei alienæ? hæc quæstio proposita fuit, & habetur L. fin. C. h. t. ibi: *cum quærebatur, quid fieri oporteret propter eos, qui vacuum possessionem absentium sine judiciali sententia detinuerunt*; quia veteres leges, nec *unde vi* interdictum, nec *quod vi*, aut *clam*, vel aliam quandam actionem ad recipiendam talem possessionem definiebant, violentiã in ablatam possessionem minimè præcedente, nisi domino tantummodo in rem actionem permittentes; nos non concedentes, aliquem alienas res, vel possessiones, per suam auctoritatem usurpare, sancimus, talem possessorem, ut prædonem intelligi, & generali jurisdictione eã teneri, qua pro restituenda possessione, contra hujusmodi personas, veteribus declarata sunt legibus. *Ridiculum enim est dicere, vel audire, quòd, per ignorantiam, alienam rem aliquis, quasi propriam, occupaverit.* Omnes autem scire debent, quòd suum non est, hoc ad alios, modis omnibus, pertinere. Ex hoc textu videtur omnino affirmandum; nam licet antiquæ leges id non indulerint, nisi vi spoliato; hæc tamen lex, tanquam posterior, vel illas emendat, vel saltem interdictum utile concedit.

1145. Quæstio 4. est, an detur contra eum, qui rem alienam precario possidet? Resp. quòd sic, ex L. 2. ff. h. t. ibi: *quòd precario ab illo habes, aut dolo malo fecisti, ut desineres habere, qua de re agitur, id illi restituas*; & petitur hoc interdicto non solum res precario concessa, sed etiam fructus post editum interdictum percepti; debet enim Actor in pristinam causam restitui: alioquin, si facta non fuerit restitutio, condemnabitur Reus in tantum, quanti interfuit actoris, rem ei restitui ex eo tempore, quo editum est interdictum: ergo & fructus ex die interdicti editi præstabitur; L. 8. §. ex hoc, ff. h. t. Quamvis autem interdictum *unde vi* solum sit annale; de precario tamen est perpetuum; imò de jure canonico, & consuetudine, etiam illud, quatenus est rei persecutorium.

1146. Quæstio est 5. quæ sit pœna spoliatoris, quando res, quæ vi spoliavit alterum possessorem,

forem, fuit sub dominio Spoliatoris: Ad hoc in L. 7. C. h. t. dicitur: si quis in tantam furoris pervenerit audaciam, ut possessionem rerum apud Fiscum, vel apud homines quoslibet constitutarum, ante adventum judicialis arbitrii, violenter invaserit, Dominus quidem constitutus, possessionem, quam abstulit, restituat possessori, & Dominium ejusdem amittat: se verò alienarum rerum possessionem invasit, non solum eam possidentibus reddat, verum etiam estimationem earundem rerum restituere compellatur. Idem dicitur in §. Recuperanda, Instit. de interd.

1147. Quæstio est 6. an hoc, de jure canonico, etiam procedat in beneficialibus? Resp. de hoc agi in c. *Em, qui, 18. de præbend. in 6.* ubi dicitur, quod, qui auctoritate propria occupant dignitates, personatus, aut alia quæcunque beneficia, eo ipso jus, si quod in beneficiis taliter acceptis, vel ad ea ipsis forsitan competebat, amittant; ut constat ex textu, ibi: *decernimus ipso jure privatum*; ubi tamen nota, textum loqui de intrudente se, vel occupante beneficium; igitur non de occupante possessionem prædii ad illud pertinentis, quod videtur notare Barbof. in dictum c. 18. n. 4.

1148. Ad extremum not. in c. *Redintegranda 3. q. 1.* injustè spoliatis rebus suis, sive immobilibus, sive mobilibus, concedi amplissimum remedium, quod concurrat cum omnibus aliis remediis spoliatorum, quod omnis vis eorum, & efficacia in illo contineatur, prout testantur communiter DD. apud Barbof. in dict. c. *Redintegranda, an. 1.* Textus illius canonis editi à Joanne Pontifice, sic habet: *Redintegranda sunt omnia exspoliatis, vel ejectis Episcopis præsentialiter ordinatione Pontificum, & in eo loco, unde abscesserant, funditus revocanda, quacunque conditione temporis, aut captivitate, aut dolo, aut violentiâ majorum, aut per quascunque injustas causas, res Ecclesie, vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem, aut regularem ad Synodum vocationem eorum, & reliqua.*

1149. Circa istud remedium (quod inter omnia remedia possessoria ait esse utilius, Maranta de ord. judic. p. 4. dist. 7. remed. 19. n. 58.) not. 1. *redintegrationem non dici*

esse factam, nisi *totaliter* quis sit restitutus; sic Bald in c. *fn. de ord. cognit. n. 6.* ubi enim rei aliquid deest, integra non est. Ad hoc tamen necessarium est, quod agens ex remedio *redintegranda* ostendat, ac probet possessionem, & possessionis probationem sibi factam, per gloss. in L. 1. §. *interdict. autem*, de Vi, & vi armat. & in c. *olim, de restit. spoliat. v. restitutionem.*

Not. 2. etsi quidam hoc remedium restringant ad solos Clericos, ut illis, non autem Laicis, competat, stantes in nudo cortice verborum; sed huic prævalet communis, & in foro recepta sententia extendens etiam ad Laicos propter naturalem æquitatem, ut ab injuriis æquè illi defendantur. Controversum est, an remedium *redintegranda* concedatur etiam contra *singularem Successorem* spoliatoris, sed bonæ fidei, ignorantem vitium spoliationis ab Antecessore commissum? Affirmandum videtur cum Mynsingero *Centur. 3. observ. 83. ex c. Ecclesia 3. q. 2.* ubi recuperatur possessio à quibuscunque, quæ dictio generalis omnes complectitur.

Sed hoc intelligunt alii de quibuscunque male fidei possessoribus, quæ expositio videtur fundari tum in materia substrata, tum in c. *Sæpe 18. de restit. spoliat.* in quo continetur alterum Remedium contra spoliatores, ubi idem, contra tertium rei spoliatæ possessorem, conceditur solum, *si is scienter talem rem receperit*; verba ejus sunt: *Sæpe contingit, quod spoliatus per spoliatorem in alium retranslatâ, dum adversus possessorem non subvenitur per restitutionis beneficium eodem spoliato, commodo possessionis amisso, propter difficultatem probationum juris, proprietatis amittit effectum. Unde non obstante juris civilis rigore, sancimus: ut si quis de cetero scienter rem talem receperit, cum spoliatori quasi succedat in vitium (eo quod non multum interfit, quod ad periculum animæ injustè detinere, ac invadere alienum) contra possessorem, & hujusmodi spoliato per restitutionis beneficium succurratur.*

* * *